

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Program innowacyjny

Ścieżki od konkretności do abstrakcji

Praca zbiorowa

Specjalny Ośrodek Szkolno Wychowawczy nr 1 dla Dzieci i Młodzieży
Słabo Widzących i Niewidomej im. L. Braille'a w Bydgoszczy
Bydgoszcz, marzec 2010

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU
STRUKTURALNEGO

Dobrze wychować niewidomego jest naprawdę bardzo trudnym zadaniem. Jest to nie tylko wychowanie, ale ciągła psychoterapia.

Od wychowawcy zależy rozwój moralny, umysłowy i fizyczny dziecka. Wychowawca powinien wychowywać przede wszystkim przykładem. Metoda wychowania moralnego niewidomych nie różni się od metod wychowania widzących, Natomiast wychowanie umysłowe, prócz wszechstronnego i fachowego przygotowania, wymaga od wychowawcy wniknięcia we właściwości umysłu niewidomego, umiejętności wykorzystania wrażeń słuchowych dla zapoznawania niewidomych ze światem zewnętrznym i niewyczerpanej pomysłowości w zastępowaniu wrażeń wzrokowych przedmiotami dostępnymi w dotyku.

Wychowawca powinien z niewidomymi rozmawiać, wywoływać zapytania i z niestrudzoną cierpliwością na nie odpowiadać. Powinien kontrolować, czy pojęcia dziecka są zgodne z rzeczywistością, i w razie potrzeby je prostować. Te wszystkie starania powinny mieć na celu poważną kulturę umysłu i serca niewidomego, kulturę, która nie tylko zabezpieczy go od nudy i próżnych marzeń, do jakich jest zdolny, ale otworzy przed nim świat prawdy, dobra i piękna

Matką Elżbieta Czacką

AUTORZY PROGRAMU

Cz. Dydaktyczna

- *mgr Ewa Podhorodecka*
- *mgr Małgorzata Lewicka*
- *mgr Jadwiga Szymaska*
- *mgr Magdalena Hawrykiewicz*
- *mgr Lucyna Komyjec*
- *mgr inż. Anna Kosowska*
- *mgr Ewa Dziętkowska*
- *mgr inż. Beata Cieliska-Bodzioch*
- *mgr Magdalena Maciejak*
- *dr Wiesława Karasińska*
- *mgr Agnieszka Jedlińska Kawska*
- *mgr Joanna Dęska*
- *mgr Hanna Rudomska*
- *mgr Jolanta Rybka*
- *mgr Dorota Nowak*
- *mgr Beata Gałgaska*

Cz. terapeutyczna

- *mgr Maria Drzewiecka*
- *mgr Danuta Musiał*
- *mgr Alina Siemianowska-Bloch*
- *mgr Joanna Michalska-Wentowska*
- *mgr Katarzyna Gerlach*
- *mgr Justyna Kranc*
- *mgr Ewa Kajko*
- *mgr Joanna Drzewiecka*
- *mgr Kinga Woniakowska*
- *mgr Anna Wodzyńska*

REDAKCJA PROGRAMU:

mgr Joanna Dęska, dr Wiesława Karasińska

SPIS TRECI

TOM I

WSTĘP

RECENZJA PROGRAMU

Moduł KONKRET

Innowacyjny program dla kl.1 Szkoły Podstawowej

TOM II

Moduł KONKRET A WYOBRAŻENIE

Innowacyjny program dla kl.4 Szkoły Podstawowej

TOM III

Moduł OD KONKRETU DO SCHEMATU

Innowacyjny program dla kl.1 Gimnazjum

TOM IV

Moduł ABSTRAKCJA

Innowacyjny program dla kl.1 Liceum Ogólnokształcącego

TOM V

Moduł DOCHODZENIE DO KONKRETU

Innowacyjny program dla Oddziału Dzieci i Młodzieży i Głuchoniewidomej

SPIS TRECI TOM I

WST P

RECENZJA PROGRAMU

Moduł KONKRET

Wprowadzenie 3

ZAJĘCIA GRUPOWE

Biblioterapiaí ... 5

Czynności dnia codziennegoí ..

Usprawnianie polisensoryczne z wykorzystaniem metody ruchu

rozwijającego Weroniki Sherborne õ õ õ õ õ õ õ õ õ õ õ õ õ õ õ õ

Logoterapia õ .

Wycieczki

PRZYKŁADOWE SCENARIUSZE ZAJĘĆ

ANEKS – ZBIÓR RYMOWANEK – „Alfabet zwierząt”

Bibliografia.....

ZAJĘCIA INDYWIDUALNE.....

Rehabilitacja wzroku

Orientacja w przestrzeni i samodzielne poruszanie się

Logoterapia

Psychoterapia

Terapia pedagogiczna

Przykładowe scenariusze zajęć

WSTĘP

Celem niniejszej pracy było opracowanie spójnego, innowacyjnego programu prowadzącego ucznia niewidomego i słabo widzącego przez wszystkie etapy kształcenia w placówkach kształcących osoby z dysfunkcją wzroku. Uszkodzenie wzroku sprawia, że wiedza o świecie jest fragmentaryczna, budowana na wyobrażeniach, a uczeń ma trudności z myśleniem globalnym i abstrakcyjnym ponieważ około 80% informacji o otaczającym rzeczywistości zdobywamy przy pomocy wzroku. Wnioski wynikające z ogólnopolskiej konferencji „Niepełnosprawny – pełnosprawny w społeczeństwie” przeprowadzonej w naszym Orodku (2008), sonda wśród nauczycieli z innych orodków dla niewidomych z całego kraju oraz wyniki ankiety przeprowadzonej wśród 100 tyflopédagogów naszej placówki oraz 200 tyflopédagogów z innych orodków w Polsce jednoznacznie wskazują, że brakuje odpowiednich narzędzi do kształcenia osób z dysfunkcją wzroku.

Na brak adekwatnych rozwiązań w systemie edukacji wskazuje również raport opracowany do Wspólnotowego Programu na rzecz Zatrudnienia i Solidarności Społecznej „Progres”. Pomiar jakości pracy szkoły dowodzi, że dysfunkcja wzroku utrudnia opanowanie umiejętności kluczowych. Pokonanie tego problemu wymaga wieloaspektowego kształcenia ze szczególnym uwzględnieniem rewalidacji na wszystkich poziomach edukacyjnych. Wykorzystanie potencjału osoby z zaburzoną percepcją wzrokową oraz dodatkowymi schorzeniami, wymaga niestereotypowego podejścia do procesu edukacji. Uczeń z dysfunkcją wzroku zgodnie z podstawowymi programami i standardami egzaminacyjnymi powinien nabyć te same umiejętności i wiedzę, co uczeń pełnosprawny. Potrzebuje on na to więcej czasu i wymaga wieloaspektowego usprawniania. Tymczasem w ramowych i szkolnych planach nauczania zauważamy zbyt małą ilość godzin przeznaczoną na diagnozy i kompleksowe terapii.

Chcemy zaproponować autorską koncepcję edukacji, która lepiej niż dotychczasowe wprowadzi uczniów w otaczający świat i poprzez wieloprofilowe usprawnianie wyrówna szansę z uczniami pełnosprawnymi. Według badań Polskiego Związku Niewidomych jedynie ok. 10 % osób z dysfunkcją wzroku w Polsce znajduje zatrudnienie. Jest to prawie trzy razy mniej niż w innych krajach UE. Proponowane przez nas nowatorskie rozwiązania w postaci dodatkowych zajęć lepiej przygotują uczniów do aktywnego i świadomego uczestnictwa w życiu społecznym, odnalezienia się na współczesnym rynku pracy.

CELE PROGRAMU

Cel ogólny:

Innowacyjne dostosowanie programu nauczania i materiałów dydaktycznych dla uczniów Specjalnego Ośrodka Szkolno Wychowawczego dla Dzieci i Młodzieży Niewidomej i Słabo Widzącej im. L. Braille'a w Bydgoszczy w latach 2009-2011, tak, aby zapewnić uczniom spójną koncepcję kształcenia na wszystkich etapach oraz usprawnić ich funkcjonowanie w środowisku przyrodniczym i wyrównać ich szanse w społeczeństwie.

Cele szczegółowe:

- Wprowadzenie innowacyjnego, spójnego programu kształcenia dla uczniów z dysfunkcją wzroku i dodatkowymi schorzeniami, uwzględniającego najnowsze techniki diagnozy i terapii
- Wdrożenie programu wspomagającego wszechstronny rozwój ucznia w klasach pierwszych wszystkich etapów kształcenia poprzez nowy rodzaj zajęć kształcących umiejętności kluczowe i zmniejszających dysproporcje pomiędzy uczniami niepełnosprawnymi i pełnosprawnymi

- Zwiększenie wiadomości nauczycieli i rodziców w zakresie nowoczesnych metod diagnozy i terapii oraz zdobycie doświadczenia w ich stosowaniu
- Przekazanie doświadczeń zdobytych w czasie realizacji projektu innym placówkom kształcącym niewidomych
- Podniesienie jakości usług edukacyjnych z uwzględnieniem potrzeb gospodarki opartej na wiedzy.

Osoby objęte programem:

W roku szkolnym 2010/2011 program innowacyjny obejmie uczniów klas pierwszych każdego z czterech etapów nauczania oraz uczniów gimnazjów niewidomych. Wybrano uczniów klas pierwszych, gdyż na początku każdego etapu nauczania szczególnie ważną jest diagnoza na wejściu i wprowadzane są nowe umiejętności kluczowe. Diagnoza jest podstawą terapii, która ułatwi uczniom start na każdym z etapów edukacyjnych. W okresie objętym Wczesnym Wspomaganiem Rozwoju dziecko powinno otrzymywać nie tylko wsparcie medyczne i psychologiczne, ale i odpowiednie do wieku edukację w zakresie czynności życia codziennego, komunikacji werbalnej, wiedzy o otoczeniu, zachowań społecznych. Nieuniknione ze względu na niepełnosprawność opóźnienia powinny być uzupełnione na kolejnych etapach rozwoju, nie powinny prowadzić do powstawania luk edukacyjnych (s. E. Wiśkowska). Tymczasem do klas pierwszych często trafiają uczniowie niesamodzielni i zaniedbani rewalidacyjnie, którzy nie otrzymali wcześniej fachowej pomocy. Wybór grupy docelowej podyktowany jest potrzebą wyrównywania deficytów rozwojowych oraz zaburzeń w funkcjonowaniu w środowisku społecznym i przyrodniczym. Programem zostaną objęte dzieci niewidome i słabo widzące w normie intelektualnej i upośledzone w stopniu lekkim (zakwalifikowane przez Komisję Rekrutacyjno-Kwalifikacyjną Orodka m.in. na podstawie orzeczeń

PPP oraz globalnej diagnozy ucznia przeprowadzonej przez zespół terapeutów (o rodka) oraz uczniowie g

Program rozpocznie szczeg

Na jej podstawie opracowany zostanie indywidualny program pracy z uczniem. Prowadzona b dzie terapia indywidualna i grupowa. W ramach terapii indywidualnej odb d si : rehabilitacja wzroku, logoterapia, terapia psychologiczno-pedagogiczna, orientacja w przestrzeni.

Integraln cz programu stanowi b dzie cz terapeutyczna.

Program zosta podzielony na modu, zgodne z ró nymi etapami kształcenia i ró nymi potrzebami uczniów na tych etapach:

- W klasie 1 Szko Podstawowej zostanie wprowadzony modu programu **š Konkretö**. Podejmowane dzia nia wprowadz dziecko w najbli sze otoczenie, pomagaj c mu je pozna wszystkimi dost pnymi zmys ami, przy pomocy wielu rodków dydaktycznych i terapeutycznych. Odbywa si b d zaj cia z biblioterapii, logoterapii, usprawniania polisensorycznego, czynno ci dnia codziennego oraz wycieczki. W ramach usprawniania polisensorycznego wypracowana zostanie koncepcja zaj uwzgl dniaj ca wybrane metody np. kynoterapi , zaj cia w Sali Do wiadczenia wiata, ruchu wspomagaj cego. W zale no ci od potrzeb prowadzone b d terapie indywidualne: logoterapia, psychoterapia, terapia pedagogiczna, orientacja przestrzenna, rehabilitacja wzroku.
- W klasie IV Szko Podstawowej zaplanowano modu **š Konkret a wyobra enieö**. Dzia nia tu wprowadzone zmierza b d do wykorzystania wiedzy dziecka o realnym wiecie i b d coraz cz ciej odwo ywa si do jego wyobra e . W dalszym ci gu terapia i inne zaj cia b d zmierza do uczenia pracy w grupie i odkrywania siebie, jako osoby.

Ważne miejsce zajmie edukacja w bloku matematyczno-przyrodniczym, która pomoże w kształtowaniu umiejętności kluczowej- wykorzystanie wiedzy w praktyce życia codziennego. Uczenie wspomaganie będzie metodami Tomatisa, a rozwój fizyczny wstąpi z zajęciami z Nordic walking. W zależności od potrzeb prowadzone będą terapie indywidualne: logoterapia, psychoterapia, terapia pedagogiczna, orientacja przestrzenna, rehabilitacja wzroku.

- W klasie 1 gimnazjum zostanie wdrożony moduł **Od konkretno do schematu**- Najistotniejsze będzie tu kształcenie w bloku matematyczno-przyrodniczym. Obejmować ono będzie zajęcia z analizy i przetwarzania informacji prowadzone przez nauczycieli przedmiotów ścisłych. Ułatwi one opanowanie najtrudniejszego dla ucznia z dysfunkcją wzroku standardu egzaminacyjnego: odczytywania informacji z wykresów, rysunków, map i tabel. W dalszym ciągu uczniowie objęci zostaną terapiami (np. socjoterapii oraz metodami Tomatisa) i regularnymi zajęciami usprawniania ruchowego. W zależności od potrzeb prowadzone będą terapie indywidualne: logoterapia, psychoterapia, terapia pedagogiczna, orientacja przestrzenna, rehabilitacja wzroku.
- W klasie I Liceum Ogólnokształcącego zaplanowano moduł **Abstrakcja**. Zajęcia prowadzi będą tu ucznia do zrozumienia różnych kontekstów sytuacyjnych, uczyć samodzielnie myślenia i właściwej oceny różnych problemów. Planowane są zajęcia grupowe: kinoterapia (cinema therapy o celem jest twórcze rozwiązywanie problemów, uwalnianie zablokowanych uczuć i uświadomienie własnego potencjału), socjoterapia, Nordic walking, zajęcia metodami Tomatisa; przewidziano warsztaty dla nauczycieli z zakresu deskrypcji (opis dzieła sztuki dla niewidomych).

- W Oddziale Dzieci Głuchoniewidomych zostanie wprowadzony moduł **„Dochodzenie do konkretności”**. Nauczyciel umożliwi dziecku głuchoniewidomemu polisensoryczne poznanie otoczenia przez zajęcia w Sali Doświadczania Wiatra (bodźce wielozmysłowe), hipoterapię, zajęcia w grocie solnej, wycieczki.

Szczegółowe założenia programu znajdują się w kolejnych tomach niniejszego programu:

TOM I „KONKRETNÓCIE”

TOM II „KONKRETNÓCIE A WYOBRAZNIENIE”

TOM III „OD KONKRETNÓCIE DO SCHEMATU”

TOM IV „ABSTRAKCJA”

TOM V „DOCHODZENIE DO KONKRETNÓCIE”